

SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA

WYMIAR
LOKALNY I PAŃSTWOWY

REDAKCJA

ARTUR GRUSZCZAK
PIOTR BAJOR

SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

131

SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA

**WYMIAR
LOKALNY I PAŃSTWOWY**

**REDAKCJA
ARTUR GRUSZCZAK
PIOTR BAJOR**

© Copyright by individual authors, 2020

 Artur Gruszczyk, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

 artur.gruszczyk@uj.edu.pl

 Piotr Bajor, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

 piotr.bajor@uj.edu.pl

Recenzent

dr hab. Marcin Lason, prof. Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Redakcja tekstów w języku polskim

Weronika Werewka

Redakcja tekstów w języku angielskim

Dariusz Rossowski

Projekt okładki

Marta Jaszczyk

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego

ISBN 978-83-8138-366-0 (druk)

ISBN 978-83-8138-367-7 (on-line, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381383677>

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel./faks: 12 431 27 43, 12 421 13 87

e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:

<https://akademicka.com.pl>

Spis treści

Wstęp	7
DOMINIK SIEKLICKI	
Służba Ochrony Państwa – nowa instytucja w systemie bezpieczeństwa RP.....	11
JACEK WODNICKI	
Transformacja Sił Zbrojnych RP w okresie przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego	27
GRZEGORZ KASPROWICZ, WOJCIECH M. ZABOŁOTNY, KRZYSZTOF POŹNIAK, AGATA TYBURSKA, JAROSŁAW STRUNIAWSKI	
Commanding a police operation with a Mobile Distribution Point of ICT Infrastructure	43
BARTOSZ A. CZERNICKI	
Polska Policja jako uczestnik międzynarodowej wymiany informacji kryminalnych – analiza wybranych współczesnych rozwiązań i stopnia ich wykorzystania	55
ANDRZEJ DRZEWIECKI	
Edukacja obronna w systemie bezpieczeństwa państwa	71
DOMINIK JURCZAK	
Komunikacja taktyczna jako skuteczne narzędzie do zapewniania bezpieczeństwa członków zbiorowości	81
MAŁGORZATA KOCHAŃSKA	
Monitoring wizyjny a bezpieczeństwo w szkołach i placówkach szkolno-wychowawczych	93
MACIEJ SZCZUROWSKI	
Bezpieczeństwo społeczności lokalnych a mit bezpiecznego państwa jako zjawiska kulturowe	105
MARCIN KOCZAN	
Polityka energetyczna Polski do 2040 roku – przejaw realizmu czy <i>wishful thinking</i> ?	117
RAFAŁ MIERNIK	
Bezpieczeństwo społeczne jako element warunkujący bezpieczeństwo państwa.....	133
MARTYNA OSTROWSKA	
Bezpieczeństwo ruchu drogowego jako przedmiot badań naukowych.....	151

PIOTR BOGDALSKI

Obszary, obiekty i urzędnienia ważne dla bezpieczeństwa państwa – propozycja modyfikacji systemu obowiązkowej ochrony w zakresie podmiotu wykonującego czynności ochronne	163
---	-----

SABINA OLSZYK

Zadania podmiotów cywilnych w zakresie dyplomacji obronnej. Przykład polskich think tanków.....	187
--	-----

PAWEŁ SZMITKOWSKI

Bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnościami w kontekście funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego w Polsce	203
---	-----

JAKUB ADAMKIEWICZ, LUIZA TRZCIŃSKA

Organizacje pozarządowe w systemie obronnym Polski	217
--	-----

O autorach.....	235
-----------------	-----

Indeks osobowy	239
----------------------	-----

Bartosz A. Czernicki

Polska Policja jako uczestnik międzynarodowej wymiany informacji kryminalnych – analiza wybranych współczesnych rozwiązań i stopnia ich wykorzystania

ABSTRACT: The article poses the results of research focused on the channels of international exchange of criminal information used by the Polish Police. Particular attention was paid to such cooperation tools as: I-24/7 (Interpol), SIENA (Europol), as well as exchange of information between SIRENE bureaus. The outcome of the research carried out during the preparation of the article allowed to show the Polish Police as an element of the global security system providing each other with information necessary to effectively fight against international crime and terrorism.

KEYWORDS: Police, Interpol, Europol, exchange of information, security, combating crimes

Wstęp

Pierwsze dwie dekady XXI wieku należy uznać za czas społeczeństwa informacyjnego. Informacja – aktualna, wartościowa, wiarygodna – może stać się gwarantem sukcesu w wielu obszarach, od biznesu poczynając, a na bezpieczeństwie wewnętrznym kończąc. Zdaniem Michaela Caseya „społeczeństwo informacyjne możemy zdefiniować jako społeczeństwo, w którym informacja jest kluczowym elementem społeczno-

-ekonomicznej działalności i zmian”¹. Kazimierz Krzysztofek i Marek Szczepański definiowali je jako „społeczeństwo, w którym informacja znalazła szerokie zastosowanie w codziennym życiu społecznym, kulturalnym, ekonomicznym oraz politycznym”². Sama informacja zyskała *de facto* status dobra niematerialnego mogącego stanowić produkt będący przedmiotem handlu³. Ma ona również niebagatelne znaczenie w przypadku działań organów ścigania.

Pozyskanie informacji istotnej z punktu widzenia sprawy prowadzonej przez Policję stanowi cel pośredni w realizacji zadań ustawowych pionów kryminalnych, celem końcowym natomiast jest zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie przestępczości oraz ściganie jej sprawców. Aby pozyskać informacje, podejmuje się czynności operacyjne, a w oparciu o te informacje zbiera się materiał dowodowy w ramach prowadzonego postępowania przygotowawczego. Źródła informacji można skategoryzować, dzieląc je m.in. na osobowe i nieosobowe oraz stopniując ich wiarygodność. Można również dokonać ich podziału według kryterium terytorialnego – na informacje pochodzące ze źródeł krajowych i zagranicznych. Krajowe źródła to m.in. osobowe źródła informacji, informacje uzyskiwane od instytucji zobligowanych na mocy prawa do udzielania pomocy organom ścigania, biały wywiad, a także dostępne bazy danych: policyjne, jak Krajowy System Informacyjny Policji czy System Informacji Operacyjnych, oraz pozapolicyjne, jak REGON, PESEL, CEPiK, Ewidencja Wydanych i Unieważnionych Paszportów, Noe.net czy Pobyt. Kolejnym źródłem informacji dla funkcjonariuszy Policji mogą być organy ścigania innych państw. Analogicznie, tak jak w przypadku funkcjonariuszy polskiej Policji, ci z zagranicznych organów ścigania posiadają dostęp do swoich krajowych zasobów i mogą się nimi dzielić w takim zakresie, w jakim pozwala im na to ich prawo wewnętrzne.

Celem niniejszego artykułu jest analiza wybranych kanałów międzynarodowej wymiany informacji kryminalnych używanych przez polską Policję, przedstawienie stopnia ich wykorzystania, a także próba wskazania perspektyw rozwoju lub ich braku. W ocenie autora, opartej na przeprowadzonych badaniach polegających na analizie uregulowań prawnych i literatury naukowej, badaniach statystycznych, a przede wszystkim badaniach z wykorzystaniem metody obserwacji bezpośredniej,

¹ M. Casey, *Europejska polityka informacyjna. Wyzwania i perspektywy dla administracji publicznej*, Międzynarodowe Centrum Zarządzania Informacją Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2001, s. 34.

² K. Krzysztofek, M. Szczepański, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002, s. 170, *Podręczniki i Skrypty Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, nr 1.

³ P. Kotler, *Marketing*, tłum. M. Trojański, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2005, s. 7.

konkurencja wśród kanałów międzynarodowej wymiany informacji doprowadzi do wzrostu znaczenia tych spośród nich, które zaoferują użytkownikowi znacznie więcej niż tylko możliwość transmisji korespondencji.

Międzynarodowa wymiana informacji kryminalnych w Policji

Korzyści wynikające z wymiany zgromadzonych informacji trafnie ujął Josif Dajczman, według którego „w dowolnym kraju przez lata i dziesięciolecia gromadzi się unikalne, ale równocześnie cenne i dla policji innych krajów, doświadczenie walki z przestępczością”⁴. Dane te mogą stanowić bogaty katalog informacji o przestępstwach i przestępcach, lecz niewyłącznie. W ramach prowadzonej wymiany policje dzielą się informacjami umożliwiającymi zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie przestępstw, a ponadto przekazują sobie wiedzę na temat sposobów i metod działania ich sprawców. Wymiana informacji dotyczących osób może dotyczyć podejrzanych, podejrzewanych lub poszukiwanych przez organy ścigania. Wśród wymienianych danych mogą znaleźć się dane daktyloskopijne, dotyczące niekodującej części profilu DNA, notowania kryminalne, powiązania kryminalne i inne. Wymiana informacji z funkcjonariuszami zagranicznych organów ścigania prowadzona jest przez polską Policję za pośrednictwem różnych kanałów wymiany informacji. Do najważniejszych zaliczyć można z pewnością kanał I-24/7 udostępniany przez Międzynarodową Organizację Policji Kryminalnej – Interpol (dalej: Interpol), kanał SIENA (Secure Information Exchange Network Application) udostępniany przez Agencję Unii Europejskiej do spraw Współpracy Organów Ścigania (dalej: Europol) czy kanał SIS/SIRENE udostępniany przez Unię Europejską.

Za współpracę strategiczną z Interpolem, Europolem oraz Unią Europejską w zakresie SIS/SIRENE odpowiadają w każdym państwie członkowskim odpowiednio: Krajowe Biuro Interpolu (dalej: KBI), Jednostka Krajowa Europolu oraz Biuro SIRENE. W Polsce zadania wymienionych komórek realizuje Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji⁵. Oprócz rozwoju współpracy w ramach wymienionych kanałów odpowiada ono, jako punkt kontaktowy w rozumieniu art. 4, ust. 1 *Ustawy z dnia 16 września 2011 roku o wymianie informacji z organami ścigania państw członkow-*

⁴ J. Dajczman, *Interpol*, tłum. D. Muszyńska-Wolny, Bellona, Warszawa 2005, s. 20.

⁵ *Zarządzenie nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie regulaminu Komendy Główniej Policji*, Dz. Urz. KGP 2016, poz. 13, § 18, ust. 2, pkt 8.

*skich Unii Europejskiej, państw trzecich, agencjami Unii Europejskiej oraz organizacjami międzynarodowymi*⁶, m.in. za:

- koordynowanie wymiany informacji pomiędzy krajowymi i zagranicznymi organami ścigania oraz agencjami Unii Europejskiej i organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości;
- przyjmowanie wniosków o udzielenie informacji składanych przez podmioty uprawnione oraz udzielanie na nie odpowiedzi;
- przekazywanie wniosków o udzielenie informacji i odpowiedzi na nie pomiędzy uprawnionymi krajowymi i zagranicznymi podmiotami⁷.

Powołana ustawa o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej, państw trzecich, agencjami Unii Europejskiej oraz organizacjami międzynarodowymi stanowi w polskim porządku prawnym podstawowy akt prawa regulujący międzynarodową wymianę informacji kryminalnych. Ponadto implementuje on m.in. *Decyzję ramową Rady 2006/960/WSiSW z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uproszczenia wymiany informacji i danych wywiadowczych między organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej*⁸ oraz *Decyzję Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej*⁹.

Kanał I-24/7

Współpraca międzynarodowa polskiej Policji nieustannie ewoluuje od czasu transformacji ustrojowej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku. Podkreślenia wymaga fakt, iż w 1952 roku Polska Rzeczpospolita Ludowa zerwała współpracę z Interpolem¹⁰, a jej odnowienie było możliwe dopiero po transformacji ustrojowej. Ponowne nawiązanie współpracy nastąpiło 27 września 1990 roku podczas 59. Sesji Zgromadzenia Ogólnego

⁶ Ustawa z dnia 16 września 2011 roku o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej, państw trzecich, agencjami Unii Europejskiej oraz organizacjami międzynarodowymi, Dz. U. 2011, nr 230, poz. 1371.

⁷ *Ibidem*, art. 5.

⁸ *Decyzja ramowa Rady 2006/960/WSiSW z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uproszczenia wymiany informacji i danych wywiadowczych między organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej*, Dz. U. UE L 386/89, 29/12/2006.

⁹ *Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej*, Dz. U. UE L 210/1, 06/08/2008.

¹⁰ B. Kaleta, K. Rybacka-Kostrzewa, *Polska w Interpolu*, [on-line:] <http://www.gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2010/numer-69-122010> – 1 I 2020.

Interpolu w Ottawie¹¹. Zgodnie z art. 32 *Statutu Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – Interpol*¹² w strukturze Komendy Głównej Policji powołano do życia KBI – komórkę dedykowaną współpracy międzynarodowej polskiej Policji. Odnowienie współpracy w ramach Interpolu miało istotny wpływ na rozwój międzypaństwowej kooperacji organów ścigania RP. Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnej zrzesza 194 policje z całego świata¹³, umożliwiając globalną wymianę informacji związanych z przestępczością. Korespondencja pomiędzy nimi realizowana jest za pomocą wspomnianego wcześniej kanału I-24/7. Jego obsługę umożliwia standardowy klient poczty elektronicznej, co stanowi atut omawianego rozwiązania. Istotnym argumentem przemawiającym także na korzyść I-24/7 jest łatwość sporządzania korespondencji. W narzędziu tym nie ma formularzy, którymi należy się posługiwać, przysyłając wiadomość, nie narzuca ono obowiązku podawania określonych danych. Komunikacja I-24/7 pozwala na dowolne kształtowanie tekstu, z ograniczeniami wynikającymi z przepisów Interpolu¹⁴. Zgodnie z polskimi regulacjami dotyczącymi ochrony informacji niejawnych wymieniony kanał nie pozwala na przysyłanie informacji niejawnych. Wada ta jest jednocześnie zaletą, gdyż ma korzystny wpływ na procedurę tworzenia stanowisk dostępowych do I-24/7. Wymienione właściwości kanału udostępnianego przez Interpol przekładają się na częstotliwość jego wykorzystania. W 2018 roku za pośrednictwem I-24/7 polscy funkcjonariusze przesłali 22 031 pism, natomiast otrzymali ich 52 465¹⁵. W latach 2016–2018 głównym adresem pism przysyłanych przez polskie KBI była Republika Federalna Niemiec (2016 – 5499 wiadomości, 2017 – 4845 wiadomości, 2018 – 4927 wiadomości). Państwo to było również wiodącym nadawcą korespondencji otrzymywanej przez Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji kanałem Interpolu (2016 – 5555 wiadomości, 2017 – 4807 wiadomości, 2018 – 5056 wiadomości).

¹¹ *Ibidem*.

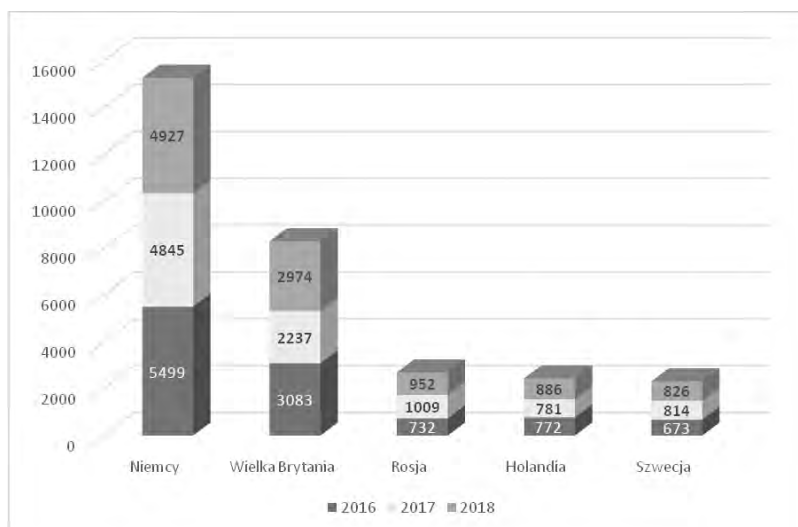
¹² *Statut Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – Interpol, przyjętego w Wiedniu dnia 13 czerwca 1956 roku*, Dz. U. 2015, poz. 1758.

¹³ Interpol, [on-line:] <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries> – 10 XII 2019.

¹⁴ Zasady współpracy przy wykorzystaniu I-24/7 określa m.in. *Statut Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej...* oraz dokument *Interpol's Rules on the Processing of Data* przyjęty podczas 80. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Interpolu.

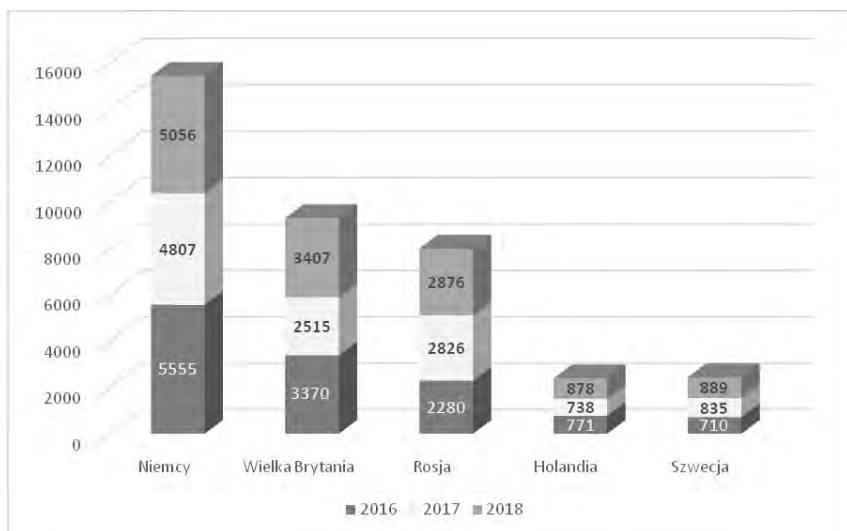
¹⁵ Gabinet Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

Wykres 1. Korespondencja wysłana przez polskie KBI w latach 2016-2018 na przykładzie wybranych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gabinetu Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

Wykres 2. Korespondencja otrzymywana przez polskie KBI w latach 2016-2018 na przykładzie wybranych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gabinetu Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

W ostatnich latach wymiana informacji kryminalnych realizowana kanałem Interpolu przez Polskę z krajami wymienionymi na wykresach 1 i 2 utrzymuje się na niemal niezmiennym poziomie.

Pozycja I-24/7 jako ważnego narzędzia wymiany korespondencji wydaje się niezagrożona, szczególnie mając na uwadze jego ogólnoświatowy zasięg. Opierając się na wieloletnim doświadczeniu autora w obszarze policyjnej współpracy międzynarodowej, można założyć, że udział tego kanału w transgranicznej wymianie informacji kryminalnych pomiędzy organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej będzie maleć. Powodów ku temu jest co najmniej kilka, a do tych najważniejszych zaliczyć można: brak specjalistycznych narzędzi analitycznych skorelowanych z prowadzoną korespondencją oraz silna promocja kanału wymiany informacji udostępnionego przez Europol. Niestety Interpol nie ma możliwości zmiany tego prawdopodobnego scenariusza, gdyż I-24/7 jest i musi pozostać narzędziem łatwym w implementacji – dostępnym dla organów ścigania zarówno państw rozwiniętych, jak również tych mniej zaawansowanych informatycznie.

Kanał SIENA

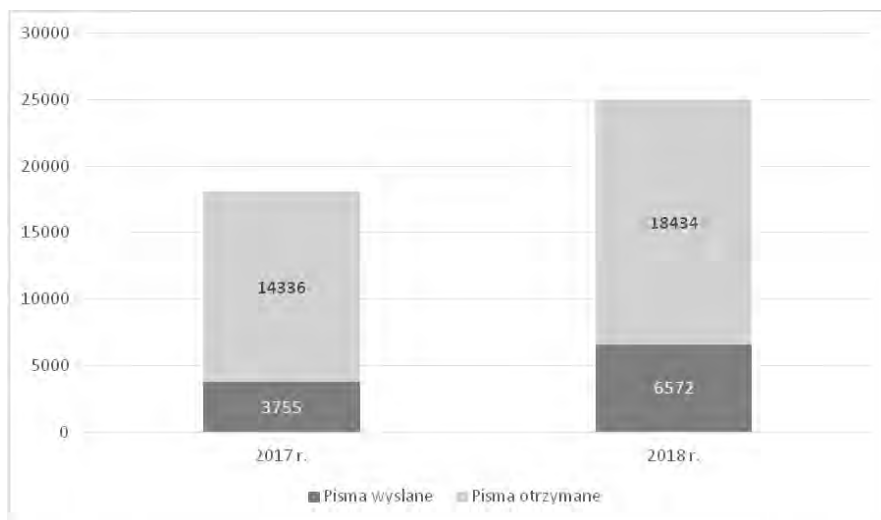
Pomimo roli, jaką odgrywa kanał Interpolu w ramach wewnątrzunijnej wymiany informacji kryminalnych, na znaczeniu zyskuje oferowana przez Europol SIENA. Współpracę polskiej Policji z Europolem zainicjowano podpisaniem 3 października 2001 roku *Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Europejskim Biurem Policji o współpracy w zwalczaniu przestępczości*¹⁶. Weszła ona w życie w połowie 2002 roku. Warto podkreślić, iż polska Policja i Straż Graniczna, jako pierwsze spośród służb państw ubiegających się wówczas o akcesję do Unii Europejskiej, zostały zintegrowane z Europolem¹⁷. W przeciwieństwie do Interpolu, stawiającego sobie za cel ułatwianie i umożliwianie współpracy nakierowanej na zwalczanie przestępstw każdego rodzaju, Europol koncentrował się na wsparciu organów ścigania w zwalczaniu poważnej, zorganizowanej przestępczości dotykającej co najmniej dwa państwa członkowskie. Zagrożenie ze strony zorganizowanej przestępczości oraz terroryzmu nasiliło się po zniesieniu granic w strefie Schengen, a jak słusznie zauważa Tomasz Safjański, Interpol nie wykazywał, zdaniem niektórych państw Europy Zachodniej, odpowiedniego zainteresowania

¹⁶ *Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Europejskim Biurem Policji o współpracy w zwalczaniu przestępczości, sporządzona w Warszawie dnia 3 października 2001 r.*, Dz. U. 2002, nr 144, poz. 1210.

¹⁷ J. Jura, T. Skiba, *Europol*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Cła i Logistyki, Warszawa 2005, s. 56.

„szczególnymi z punktu widzenia przestępczości obszarami geograficznymi i ich potrzebami”¹⁸. Również narzędzie oferowane przez Europol znacznie różni się od I-24/7. Wymiana korespondencji kanałem SIENA ma charakter znacznie bardziej sformalizowany. Podyktowane jest to inną istotną właściwością narzędzia, jaką jest możliwość tworzenia analiz operacyjnych w oparciu o dane przekazywane w korespondencji prowadzonej przez państwa członkowskie. Celem tych analiz jest wspieranie postępowań przygotowawczych. Co więcej, wsparcie wymiany informacji kanałem SIENA zapewniają oficerowie łącznikowi państw członkowskich pełniący służbę w siedzibie agencji w Hadze. Możliwość bezpośredniego kontaktu przez zainteresowane strony korzystnie wpływa na szybkość realizacji zapytań oraz pozwala na dokładne przedstawienie związanych z nimi okoliczności. Kolejna cecha wyróżniająca SIEN-ę na tle I-24/7 to możliwość przesyłania tym kanałem informacji niejawnych, włącznie z tymi z adnotacją „zastrzeżone”. Zalety europolowskiego narzędzia dostrzegają przede wszystkim sami policjanci.

Wykres 3. Korespondencja przesłana i odebrana kanałem SIENA przez polskie organy ścigania w 2017 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gabinetu Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

¹⁸ T. Safjański, *Europejskie Biuro Policji Europol. Geneza, główne aspekty działania, perspektywy rozwoju*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009, s. 25.

W ostatnich latach odnotowano systematyczny wzrost wykorzystania kanału SIENA przez polskie służby (wykres 3). Zdaniem autora tendencja ta będzie się utrzymywać w latach kolejnych. Opierając się na liczbie spraw zainicjowanych pomiędzy Polską a innymi krajami, można wskazać, że państwami, z którymi najczęściej realizowano współpracę za pośrednictwem kanału Europolu, były:

- w 2016 roku: 1. Niemcy, 2. Holandia, 3. Hiszpania, 4. Czechy, 5. Włochy;
- w 2017 roku: 1. Niemcy, 2. Hiszpania, 3. Holandia, 4. Czechy, 5. Francja;
- w 2018 roku: 1. Niemcy, 2. Holandia, 3. Czechy, 4. Hiszpania, 5. Francja¹⁹.

Z uwagi na politykę Unii Europejskiej polegającą na promowaniu i rozwijaniu własnych narzędzi służących przeciwdziałaniu, wykrywaniu i zwalczaniu przestępczości, należy przewidywać wzrost roli kanału SIENA w wymianie informacji kryminalnych pomiędzy organami ścigania państw członkowskich. Europol stawia na nieustanne udoskonalanie oferowanych narzędzi, zapewniając ich współdziałanie. Celem tego jest uzyskanie możliwie pełnej, pochodzącej z międzynarodowych źródeł, informacji na temat podmiotu lub przedmiotu zainteresowania organu ścigania. Dodatkowo można zakładać, że SIENA zyska na znaczeniu wraz z pełną implementacją nowych narzędzi ułatwiających pozyskiwanie informacji kryminalnych, do których zaliczyć należy rozwiązanie o nazwie QUEST (Querying Europol's systems), dające możliwość odpytywania baz Europolu poprzez krajowe systemy poszukiwawcze. W ocenie autora wspomniany QUEST, jak i wdrożenie innych projektów zapewniających interoperacyjność baz danych (np. ESP – European Search Portal), wpłyną na częstotliwość wymiany informacji kanałem SIENA, który będzie wykorzystywany przez organy ścigania do pozyskiwania informacji uzupełniających, związanych z pozytywnym wynikiem sprawdzenia w unijnych zasobach.

Kanał SIS/SIRENE

Kanał SIS/SIRENE powstał z innych powodów niż I-24/7 i SIENA. Co do zasady stanowi on narzędzie do przekazywania informacji uzupełniających związanych z rejestracjami dokonanymi w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS). SIS został stworzony jako środek kompensacyjny mający za zadanie zniwelować deficyt bezpieczeństwa powstały po otwarciu granic w ramach strefy Schengen. Swoboda przemieszczania się osób i towarów ułatwiła również przemieszczanie się przestępców czy transport przedmiotów pochodzących z przestępstwa. W wyniku braku kontroli

¹⁹ Gabinet Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

granicznych osoby poszukiwane przez organy ścigania lub wymiar sprawiedliwości mogą z łatwością przedostać się do innego kraju strefy, usiłując w ten sposób uniknąć zatrzymania. Opracowanie rozwiązania pozwalającego na rejestrację osób i przedmiotów będących z różnych powodów w zainteresowaniu Policji stało się koniecznością w zaistniałej sytuacji. Przystąpienie do Unii Europejskiej w 2004 roku nie było dla Polski równoznaczne z otwarciem granic. W tym celu nowo przyjęte państwa musiały wdrożyć dorobek prawny Schengen²⁰. Istotną częścią tego zadania było podjęcie 9 sierpnia 2004 roku przez ministra spraw wewnętrznych decyzji powierzającej Policji organizację i działanie polskiego Biura SIRENE²¹. W ten oto sposób rozpoczęto przygotowania RP do otwarcia jej granic z sąsiadującymi państwami Unii Europejskiej. Polska zakończyła kolejny etap integracji z Unią 21 grudnia 2007 roku, stając się częścią strefy Schengen. Funkcjonujący wówczas System Informacyjny Schengen został na podstawie *Rozporządzenia (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji*²² oraz *Decyzji Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji*²³ zastąpiony Systemem Informacyjnym Schengen drugiej generacji. SIS II pozwala na następujące rejestracje osób i przedmiotów:

1. Rejestracja w celu odmowy wjazdu na teren Unii Europejskiej obywatelowi państwa trzeciego [art. 24 rozporządzenia (WE) nr 1987/2006] – wpis dokonywany, jeżeli osoba stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, np. jest skazana w jednym z państw Wspólnoty za przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej jednego roku;
2. Rejestracja osoby poszukiwanej w celu aresztowania i wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania lub aresztowania i ekstradycji (art. 26 decyzji Rady 2007/533/WSiSW);

²⁰ Na tzw. *Schengen acquis* składają się m.in.: 1. *Układ z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 roku między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach*; 2. *Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 roku między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach*.

²¹ P. Wawrzyk, *Współpraca policyjna a System Informacyjny Schengen II*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 100, *Studia Europejskie – Prawo*.

²² *Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji*, Dz. U. UE L 381/4, 28/12/2006.

²³ *Decyzja Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji*, Dz. U. UE L 205/63, 07/08/2007.

3. Rejestracja osoby zaginionej (art. 32 decyzji Rady 2007/533/WSiSW);
4. Rejestracja osoby poszukiwanej w celu ustalenia miejsca pobytu do celów prawnych (art. 34 decyzji Rady 2007/533/WSiSW);
5. Rejestracja osób lub pojazdów, jednostek pływających, statków powietrznych i kontenerów w celu niejawnej lub szczególnej kontroli związanej ze ściganiem przestępstw oraz zapobieganiem zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego (art. 36, ust. 2 decyzji Rady 2007/533/WSiSW);
6. Rejestracja osób lub pojazdów, jednostek pływających, statków powietrznych i kontenerów w celu niejawnej lub szczególnej kontroli związanej z zapobieganiem poważnemu zagrożeniu stwarzanemu przez daną osobę lub innym poważnym zagrożeniom wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa narodowego (art. 36, ust. 3 decyzji Rady 2007/533/WSiSW);
7. Rejestracja przedmiotów poszukiwanych w celu ich zajęcia lub wykorzystania jako dowód w postępowaniu karnym (art. 38, ust. 1 decyzji Rady 2007/533/WSiSW).

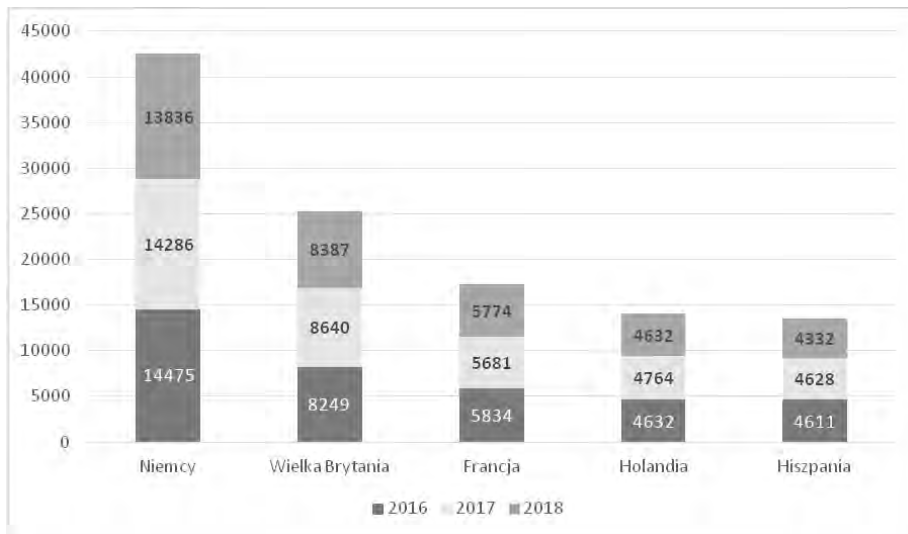
W celu uzyskania dodatkowych informacji związanych z dokonanymi rejestracjami Biura SIRENE mogą kierować do siebie zapytania kanałem SIS/SIRENE. Sama nazwa SIRENE to akronim składający się ze słów Supplementary Information Request at National Entries – tłumaczenie: wniosek o informacje uzupełniające do wpisów krajowych²⁴.

Zarówno SIS II, jak i związany z nim kanał wymiany informacji mają istotne znaczenie w zwalczaniu przestępczości, a przede wszystkim ściganiu jej sprawców. Za jego pomocą można zidentyfikować i odizolować od społeczeństwa osoby poszukiwane międzynarodowo i niejednokrotnie bardzo niebezpieczne. To także sprawne narzędzie w poszukiwaniu osób zaginionych oraz przedmiotów utraconych w wyniku przestępstwa. W 2018 roku polskie Biuro SIRENE przesłało kanałem SIS/SIRENE 37 057 wiadomości, a odebrało ich 66 917²⁵. Podobnie jak w przypadku pozostałych narzędzi wymiany informacji, również i w tym przypadku w ubiegłych latach najintensywniej korespondowano ze stroną niemiecką.

²⁴ *Co to jest Biuro SIRENE?*, [on-line:] <http://www.policja.pl/pol/sirene/biuro-sirene/7842,Co-to-jest-BIURO-SIRENE.html> – 18 XII 2018.

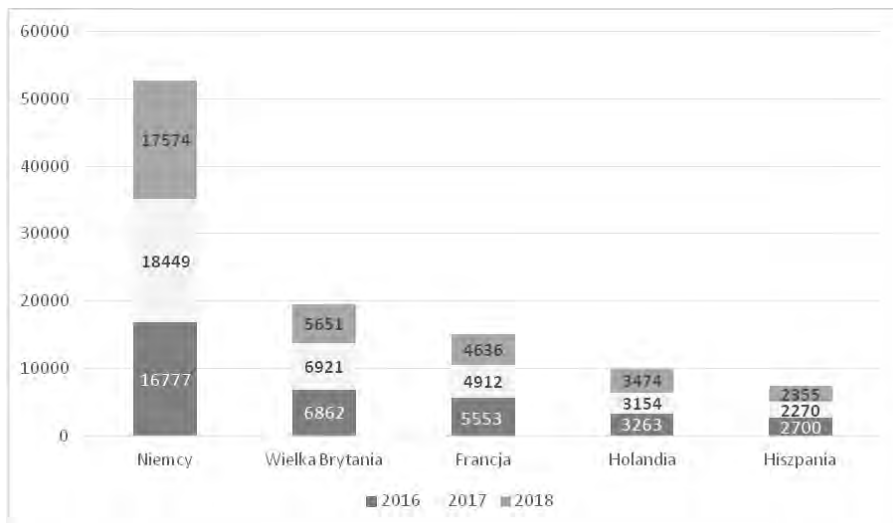
²⁵ Gabinet Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

Wykres 4. Korespondencja wysłana przez polskie Biuro SIRENE w latach 2016-2018 na przykładzie wybranych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gabinetu Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

Wykres 5. Korespondencja otrzymana przez polskie Biuro SIRENE w latach 2016-2018 na przykładzie wybranych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gabinetu Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

Z tak licznie wymienianą korespondencją wiążą się wymierne korzyści. Opierając się na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec w 2018 roku, można odnotować, że:

- polskie służby dokonały zatrzymania 171 poszukiwanych przez RFN;
- niemieckie służby dokonały zatrzymania 443 poszukiwanych przez RP;
- polskie służby ujawniły 1653 pojazdy utracone w wyniku przestępstwa poszukiwane przez RFN;
- niemieckie służby ujawniły 168 pojazdów utraconych w wyniku przestępstwa poszukiwanych przez RP²⁶.

Na liczbę korespondencji wymienianej kanałem SIRENE bez wątpienia ma wpływ liczba pozytywnych wyników sprawdzeń dokonywanych w SIS II. Ta z całą pewnością wzrosnie wraz z oczekiwanym wprowadzeniem nowych kategorii wpisów, np. dotyczących rozpytania kontrolnego, wpisów prewencyjnych czy dotyczących tzw. decyzji powrotowych. Interesujące wydają się również planowane rozwiązania związane z identyfikacją osób na podstawie przetwarzanych w systemie danych biometrycznych – danych daktyloskopijnych i wizerunków twarzy. Aby rozwiązanie to okazało się w pełni funkcjonalne, konieczne jest, oprócz wprowadzenia stosownych przepisów, doposażenie funkcjonariuszy Policji w odpowiednie narzędzia pozwalające na wykorzystanie nowych funkcjonalności, np. podczas legitymowań w trakcie służby patrolowej.

Zakończenie

Zaprezentowane kanały nie zamykają katalogu sposobów wymiany informacji kryminalnych z organami ścigania innych państw, ale zdecydowanie należą do tych najważniejszych. Należy wspomnieć, iż współpraca z policjami innych krajów odbywa się także poprzez centra współpracy przygranicznej oraz sieć oficerów łącznikowych – polskich, akredytowanych za granicą oraz zagranicznych, akredytowanych w RP.

W dobie swobodnego przepływu osób i towarów w ramach strefy Schengen czy stale powiększającej się siatki połączeń i rosnącego ruchu lotniczego w Polsce sprawne narzędzia wymiany informacji stanowią ważny element zapobiegania, wykrywania, zwalczania przestępczości oraz ścigania jej sprawców. Grupy przestępcze korzystają ze wspomnianej łatwości przemieszczania, rozszerzając swą działalność na inne państwa lub nawiązując współpracę z organizacjami kryminalnymi funkcjonującymi

²⁶ Gabinet Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.

na ich terenie. Mając to na uwadze, organy ścigania z różnych krajów muszą ze sobą kooperować. To współpraca, z której korzyści płyną dla obu stron.

Dalszy rozwój wymiany informacji zależy od powodzenia projektów opracowywanych głównie na poziomie Unii Europejskiej. Podejmowane działania zmierzają do ograniczenia wymiany informacji kryminalnych w sposób nieautomatyzowany za rzecz interoperacyjności baz danych. Mając na uwadze powyższe, interesującym projektem wydaje się europejski portal wyszukiwania (ESP – European Search Portal). Pozwoli on na dokonywanie sprawdzeń jednocześnie w kilku systemach informacyjnych Unii Europejskiej przy użyciu danych osobowych i biometrycznych²⁷. W tym kontekście ważna jest integracja wyżej wymienionego rozwiązania z już istniejącymi bazami, takimi jak Eurodac, SIS II, VIS, a także narzędziami będącymi w fazie wdrażania, czyli ETIAS (European Travel Information and Authorisation System) – systemem informacji o podróżach oraz zezwoleń na podróż – oraz EES (Entry/Exit System) – systemem monitorowania granic Unii Europejskiej.

Projektowane wielkoskalowe systemy informatyczne z pewnością zasługują na uznanie, niemniej jednak teraźniejszość to chociażby brak powszechnego systemu pozwalającego państwom członkowskim Unii Europejskiej na potwierdzenie uprawnień do kierowania pojazdami wydanych w innym kraju. Można przewidywać, iż w niedalekiej przyszłości w ramach Wspólnoty zostaną podjęte działania zmierzające do integracji wewnętrznych baz danych państw członkowskich. Zadanie to, choć niezwykle wymagające z uwagi na konieczność dostosowania różnych systemów krajowych zarówno na płaszczyźnie prawnej, jak i technicznej w perspektywie czasu, wydaje się konieczne.

Bibliografia

- Casey M., *Europejska polityka informacyjna. Wyzwania i perspektywy dla administracji publicznej*, Międzynarodowe Centrum Zarządzania Informacją Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2001.
- Co to jest Biuro SIRENE?, [on-line:] <http://www.policja.pl/pol/sirene/biuro-sirene/7842,Co-to-jest-BIURO-SIRENE.html>.
- Dajczman J., *Interpol*, tłum. D. Muszyńska-Wolny, Bellona, Warszawa 2005.
- Decyzja Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji, Dz. U. UE L 205/63, 07/08/2007.

²⁷ Rada UE, *Interoperacyjność między systemami informacyjnymi UE. Wstępne porozumienie prezydencji Rady z Parlamentem Europejskim*, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2019/02/05/interoperability-between-eu-information-systems-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement> – 28 XII 2019.

- Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej*, Dz. U. UE L 210/1, 06/08/2008.
- Decyzja ramowa Rady 2006/960/WSiSW z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uproszczenia wymiany informacji i danych wywiadowczych między organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej*, Dz. U. UE L 386/89, 29/12/2006.
- Gabinet Komendanta Głównego Policji, pismo l.dz. Gip-4875/18 z dnia 22.10.2018 r.
- Gawłowicz I., Wasilewska M. A., *Międzynarodowa współpraca w walce z przestępczością (międzynarodowe trybunały karne, Interpol)*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004, *Rozprawy i Studia*.
- Interpol, [on-line:] <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries>.
- Jura J., Skiba T., *Europol*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Cła i Logistyki, Warszawa 2005.
- Kaleta B., Rybacka-Kostrzewa K., *Polska w Interpolu*, [on-line:] <http://www.gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2010/numer-69-122010>.
- Kotler P., *Marketing*, tłum. M. Trojański, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2005.
- Krzysztofek K., Szczepański M., *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002, *Podręczniki i Skrypty Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, nr 1.
- Rada UE, *Interoperacyjność między systemami informacyjnymi UE. Wstępne porozumienie prezydencji Rady z Parlamentem Europejskim*, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2019/02/05/interoperability-between-eu-information-systems-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement>.
- Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 roku w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji*, Dz. U. UE L 381/4, 28/12/2006.
- Safjański T., *Europejskie Biuro Policji Europol. Geneza, główne aspekty działania, perspektywy rozwoju*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009.
- Statut Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – Interpol, przyjętego w Wiedniu dnia 13 czerwca 1956 roku*, Dz. U. 2015, poz. 1758.
- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Europejskim Biurem Policji o współpracy w zwalczaniu przestępczości, sporządzona w Warszawie dnia 3 października 2001 r.*, Dz. U. 2002, nr 144, poz. 1210.
- Ustawa z dnia 16 września 2011 roku o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej, państw trzecich, agencjami Unii Europejskiej oraz organizacjami międzynarodowymi*, Dz. U. 2011, nr 230, poz. 1371.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*, Dz. U. 1990, nr 30, poz. 179.
- Wawrzyk P., *Współpraca policyjna a System Informacyjny Schengen II*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, *Studia Europejskie – Prawo*.
- Współczesne wymiary polskiej polityki bezpieczeństwa*, red. M. Górka, Difin, Warszawa 2015.
- Zarządzenie nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji*, Dz. Urz. KGP 2016, poz. 13.

Książka dotyczy problematyki bezpieczeństwa narodowego, analizowanego przez pryzmat systemów, z uwzględnieniem wymiaru lokalnego i państwowego. To zbiór kilkunastu artykułów naukowych, przygotowanych przez specjalistów prowadzących badania w zakresie współczesnego bezpieczeństwa państwa. W publikacji zostały przedstawione najnowsze wyniki badań, dotyczące zróżnicowanych czynników wpływających na zagadnienia bezpieczeństwa, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnym systemu bezpieczeństwa narodowego.

<https://akademicka.pl>

